

ומסקינן: שמע מינה! (25)

אמר ליה רבי אדא לשמעיה משמשו: אי מעיילת לי בודנייתא בריכפך, אם תרצה לרתום פרדות לעגלה שאני נוסע בה, עיין להנך פרידות דרמיין להרדי! בדוק אותם על ידי הסימנים דלעיל (26). כדי שתדע שהן דומות, שנולדו לאם מאתו מין כדי לא לעבור על "לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו". [שאיסור זה כולל גם את איסור הנהיגה על ידי שני מיני בהמה] (27), ועייל לי אותם, לרותמם לעגלה.

אלמא, קסבר רבי אבא: אין חוששין לזרע האב, ולכן היו צריכים הפרדות להיות בני האם מאותו המין. שאם לא כן, הרי הן שני מינים ואסור לנהוג בהם יחד. אבל אילו היה רבי אבא סובר שחוששין לזרע האב לא היה צריך לבדוק את הפרדות. לפי שגם אם אמותיהן שונות הרי כל הפרדות מין אחד הן, שכולן יש בהן תערובת סוס וחמור [כדעת חכמים דרבי יהודה לעיל].

ומתוך זה שסמך רבי אבא על הסימנים של עט-ב

אותו ואת בנו, או כיון שהוצרך קרא באו"ב ["בנו" מי בשנו כרוך] ללמד שאין חוששין לזרע האב, בהכרח שבשאר דינים חוששין לזרע האב. [וחנניה סבר שכיון דגלי רחמנא באותו ואת בנו שחוששין לזרע האב — אותו משמע זכר — נלמד ממנו לכל הדינים שחוששין לזרע האב בודאי בין להקל ובין להחמיר] ולפיכך נקט שפסק הרי"ף שאין חוששין לזרע האב הוא רק לגבי אותו ואת בנו ואין להקשות עליו ממסקנת הגמרא העוסקת בשאר הדינים.

26. רש"י [ד"ה דדמיין] פירש באזניים ובזנב, וביאר הנודע ביהודה [אה"ע טו] שכך משמעות לשונו של רבי אבא "עיין" דהיינו דבר הנראה לעין ולא בחוש השמיעה, ורב אבא לא הצריך אלא סימן אחד, ולכן לא הצריך שיבדוק בקול, אך שני אלו הם סימן רק כשמופיעים יחד. וראה בסמוך. והחתם סופר ביאר שהוצרך לשני סימנים אלו שמא יתנגד סימן הקול, ויוכל לסמוך על שני סימנים נגדו ואם הם יתנגדו זה לזה יכריע סימן הקול.

27. בגנת ורדים [כלל נט] העיר הרי לדעת הרמב"ם איסור משיכה בשני מינים טמאים הוא

25. הרי"ף כתב שאין הלכה כחנניה, ואף אם ידוע בודאי שהשני הוא אביו מותר לשחטו. ובעל המאור הבין שכוונתו לפסוק שאין חוששין לזרע האב בין לקולא ובין לחומרא, ולכן התיר לשחוט שניהם אפילו במקום שידוע שהם אב ובנו, ותמה שהרי מסקנת הגמרא שרבי יהודה מסופק בדין זה, וכיון שאמרו בכתובות [קיא ב] שהלכה כרבי יהודה בפרדות, נמצא שחוששין לחומרא מספק, כגון לאסור להרביעו עם אמו, ובודאי אסור לשחטו עם מי שידוע שהוא אביו. ונקט שרבנן החולקים על חנניא סוברים שודאי אין חוששין לזרע האב, ולכן התירו לשחטן יחד אפילו לכתחילה, ואין הלכה כמותם.

ורבינו תם [הובא בתוס' ד"ה עייל] כתב שרבנן החולקים על חנניא סוברים כרב יהודה שאין חוששין לזרע האב, וגם הם מודים כי כיון שהוא רק ספק מודים שאסור לשחטן יחד, ולא נחלקו אלא לענין ללקות עליו.

ודעת הרמב"ן שאמנם רבנן החולקים על חנניא סוברים כרבי יהודה, אך לגבי אותו ואת בנו פשיטא להם שאין חוששין לזרע האב ומותר לשחטן יחד, וכל הספק הוא רק לגבי כלאים ושאר דינים, והנידון הוא אם דינם נלמד מדין

רבי אליעזר אומר: כלאים הבא מן העז ומן הרחל ששניהם מין בהמה "אותו ואת בנו" נהג בו שאסור לשחוט את האם ובנה. אבל בכרי הבא מבהמה וחיה אין "אותו ואת בנו" נהג בו.

אמר רב חסדא: איזהו כוי שנחלקו בו רבי אליעזר וחכמים? זה הבא מן התייש ומן הצבייה שנולד משניהם.

והוינן בה: היכי דמי? אילימא שנחלקו בתייש הבא על הצבייה. וילדה בן שהוא כוי, וקא שחיט לה את הצבייה ולברה ואת בנה [והוא הדין בתה וכן בכל הסוגיא] ביום אחד, אם כן יקשה והאמר רב חסדא: הכל מודים כהיא צבייה ובנה תיש, והיינו

הפרדות, שמע מינה שהוא סובר שהדין להחזיר אבידה על פי סימנין דאורייתא הוא! [במסכת בבא מציעא נסתפקה הגמרא בזה]. שאם אינו אלא דין דרבנן, שתקנו להחזיר אבידה על פי סימנים, הרי תקנתם אינה מועילה אלא לענין אבידה, שהיא דיני ממונות, אבל לא נסמוך על סימנים לענין איסור דאורייתא⁽²⁸⁾. ואיך התיר רבי אבא על פי סימנים איסור של הנהגה בשני מינים יחדו⁽²⁹⁾.

תנו רבנן: איסור "אותו ואת בנו" נהג בכלאים שאסור לשחוט את האם ובנה שנולד לה ממין בהמה אחר. ובכרי, שנולד מבהמה וחיה, אסור לשחוט אותו ואת בנו ביום אחד [אף על פי שבחיה אין איסור "אותו ואת בנו"].

המין, או שיתכן לפעמים שיהא סימן בימן אחר. אך באבידה הסימן הוא ברור, אלא שיש ריעותא חיצונית שאינה בגוף הסימן. ומשמע מכאן שבאבידה הסימנים אינם הגדרת החפץ שכזה אבד ולא אחר, אלא הם רק ראייה להוכיח על בעלותו, ולפיכך אין חילוק מה היא הרעותא בראייתו. [ושמא זו כוונת קושיית תוס' רא"ש, ולכן ביאר שראיית הגמרא שסימנים אלו הם בטבע ואין משתנים. עי"ש].

29. הבית שמואל [אה"ע יז עג] הביא בשם משאת בנימין ששני סימנים מצטרפים להחשב כסימן מובהק ביותר, והקשו עליו האחרונים מסוגיין שהרי כאן בדק בג' סימנים ולדבריו אין ראייה שסימן אחד מועיל מדאורייתא.

ובנודע ביהודה [שם] כתב כדרכו שרבי אבא בדק רק באזנים וזנב ושניהם יחד הם סימן אחד. והחתם סופר ביאר כדרכו שצירוף שני הסימנים נצרך שמא הסימן השלישי יתנגד לאחד מהם,

רק מדרבנן [כלאים ט ת] ואם כן ספקו להקל ולמה הוצרך לבדוק, והוכיח מכך שאין לעשות ספק דרבנן לכתחילה.

וכבר הוכיח הרא"ש [שו"ת כלל ב] מהוכחת הגמרא ממעשה זה שסימנים דאורייתא, שבהכרח איסור ההנהגה בכל שני מינים הוא מן התורה.

28. כך פירש"י, והרמב"ן הקשה שהרי אפילו אם סימנים מועילים באיסור דאורייתא, לא יועילו באבידה מחשש שמא ראה אותה או שמא ניחש מהם סימניה, ולמה דימתה הגמרא דינים אלו זה לזה.

ולכן ביאר שכוונת הגמרא שסימני חמור וסוס נתקבלו איש מפי איש, ואפשר לסמוך עליהם כסימנים שקבעה התורה להבחין בין בהמה טהורה לטמאה.

ולכאורה יש לתמוה עוד, שבבהמה הנידון על עצם הסימנים, אם המצאות הסימן מוכיחה על

נחלקו בתייש הבא על הצבייה וילדה הצבייה בת שהיא כוי, והבת ילדה בן, וקא שחוט לה את הבת ולברה עם בנה ביום אחד.

וטעם מחלוקתן הוא: רבנן סברי: חוששין לזרע האב ונמצא שהבת הנולדת מן התייש והצבייה מעורב בה קצת מן האב שהוא תייש. ו"שה" הכתוב בתורה משמעותו ואפילו אם היא רק מקצת שה הוא בכלל האיסור, ולכן אסור לשחוט את הבת שהיא מקצת שה עם בנה.

ורבי אליעזר סבר: אין חוששין לזרע האב ונמצא כי "שה ואפילו מקצת שה" לא אמרינן. כיון שהבהמה אינה מתייחסת כלל אחר האב אלא אחר האם, ואין בבת התייש והצבייה אפילו "מקצת שה", שהרי אמה של הבת היא צביה, וכיון שהבת נחשבת צביה גמורה, מותר לשחוט את הבת עם בנה.

שילדה אותו מתייש, שפטור ממלקות של "אותו ואת בנו" אם שחט את הצבייה ובנה ביום אחד⁽³⁰⁾, שהרי "שה ובנו" אמר רחמנא ולא "צבי ובנו"⁽³¹⁾!

אלא תאמר שנחלקו רבי אליעזר וחכמים בצבי הבא על התיישה, וילדה כוי, וקא שחט לה את התיישה ולברה.

גם באופן זה יקשה: והאמר רב חסדא: הכל מודים בהיא תיישה ובנה נולד לה מצבי שחייב ב"אותו ואת בנו" אם שחט את התיישה ובנה, שהרי "שה" אמר רחמנא "ובנו", ואפילו בן כל דהו! היינו אפילו אם הבן הוא חיה אסור לשחוטו עם אמו, שרק על האם אמרה תורה שהאיסור חל רק אם היא בהמה, אבל על הבן לא אמרה תורה שיהא בהמה. אלא, כיון שהוא בנה של הבהמה הוא בכלל האיסור⁽³²⁾.

ומתריצין: אלא לעולם רבי אליעזר וחכמים

וכנ"ל.

טעם נוסף בהערה 23.

31. הפמ"ג [שפ"ד טז] צידד שהפטור בצביה ובנה הוא רק כששחטה קודם לבנה, אך אם הקדים לשחוט בנה, אסור, כי יתכן לומר כיון שבנו שה אסור לשחוט אמו אחריו. והביא בשם תבואות שור שגם באופן זה פטור, כי "שה" נסוב רק על "אותו" ולא על "בנו".

32. באור סברת רב חסדא היא, ש"שה" נסוב רק "אותו", ומשמע שהחייב תלוי במין האב ולא במין הבן, ולכן אם האם בהמה אסור אף שהבן חיה, ואם האם חיה מותר אף שהבן בהמה. ואי אפשר לדרוש "שה" ולמדנו כי אם יתחייב על אמו צריך עם חלק הצבי שבו ואין או"ב בחלק חיה שבו.

ובקצוה"ח [רנט ב] כתב ליישב על פי ביאור הרמב"ן שאין סימנים אלו כסימני אבידה אלא כסימני חיה ובהמה, ואין להוכיח מהם לדין צירוף סימנים [וכ"כ בן הנוב"י בהגה לסי' סו], וראה דבריו בסי' סה [ס"ק יא].

30. הרמב"ם [שחיטה יב ח] כתב עז הבא על הצביה אסור לשחטה עם בנה. ותמה הרשב"א [פ א] שהרי רב חסדא דרש "שה ובנו" ולא "צבי ובנו", ונקט שאפילו איסור אין בשחיטתן. אך ה"ט"ז [טז יא] כתב שיש בזה איסור ולא נפטר אלא ממלקות [עיי"ש אם איסורו מדאורייתא או מדרבנן] וטעם האיסור שמא יתיר גם בתיישה ובנה. והש"ך [טז] כתב שהב"י נתן טעם משום מראית העין, ותמה מי רואה שבא מן העז. וראה

והוינן בה: **והא דתנן: כוי אין שוחטין אותו ביום טוב** משום שהכוי חייבים לקיים בו מצות כסוי הדם, מספק שמא הוא חיה, [שהרי כסוי הדם אינו נוהג בבהמה אלא בחיה ועוף], וביום טוב אין מכסין דם הכוי כדתני ואזיל, לפיכך אין לשוחטו לכתחילה, כדי לא לבטל בו מצות הכיסוי. **ואם שחטו ביום טוב — אין מכסין את דמו היום.** מפני שיש בטלטולו של העפר לצורך כסוי הדם משום חילול יום טוב, ואין לחלל יום טוב על כיסוי הדם שאינו אלא מחמת הספק.

במאי עסקינן? אילימא בתייש הבא על הצבייה וילדה כוי, הרי יקשה **בין לרבנן בין לרבי אליעזר** — **לשחוט הכוי ביום טוב וליכסי את דמו,** שהרי הוא חייב בכסוי בודאי ולא רק מספק! (34) כי אפילו לרבנן שחוששין לזרע האב ויש בכוי הזה מקצת בהמה מאביו התייש [שפטור מכסוי], מכל

והוינן בה: כיון שביארנו שרבי אליעזר וחכמים נחלקו אם חוששין לזרע האב או לא, אם כן, למה היו צריכים לחלוק בכוי? **ולפלגו בחוששין לזרע האב, כפלוגתא דחנניה ורבנן,** שנחלקו בכל "אותו ואת בנו" אם נוהג גם בזכרים [שאסור לשחוט את האב עם בנו], או שאינו נוהג אלא בנקבות, [שאת האם בלבד אסור לשחוט עם בנה], ומחלוקתם תלויה בסברה זו אם חוששין לזרע האב או לא, וכמבואר לעיל (33).

ומתריצין: **אי פליגי בהחיא,** אם נוהגת בזכרים או לא, **הוה אמינא, בהא — בכוי אפילו רבנן מודו שמוותר לשחוט את הבת של התייש והצביה עם בנה.** כי אפילו אם חוששין לזרע האב הרי יש בבת רק "מקצת שה", **וישה ואפילו מקצת שה" לא אמרינן, קמשמע לן רבנן דאמרינן "שה ואפילו מקצת שה".**

נמצא שאין חולק על חנניא, ובהכרח שדעת חכמים שבאותו ואת בנו ודאי אין חוששין, אך בהוה אמינא שרבי אליעזר סובר שודאי אין חוששין נקטו שהחולק על חנניא סובר כרבי אליעזר.

34. הרמב"ם [שחיטה יד ד] כתב שהשוחט כלאים ביו"ט מכסה דמו לאחר יו"ט, ותמוה מסוגיין שמבואר כי בין שרבי אליעזר ובין לרבנן מכסה ביו"ט. **ובתבואות שור** [כח ט] תירץ שדעת הרמב"ם שדין זה תלוי במחלוקת בביצה [ח א] ופסק שגזרו בו משום התרת חלבו, ואפילו חיובו ודאי, ואילו סוגיין כמאן דאמר שם שיש איסור מוקצה בספק, ואילו יש בו ודאי חיוב לא נאסר.

אולם תמה שהרי משמע שם שהאיסור דוקא

אך לסברת הפמ"ג ש"שה" נסוב גם על "בנו" נמצא שגם אם בנו הוא "צבי" כאן שיש בו "מקצת שה" נחשב שה גמור, ולכן יכול לאסור אמו על חלקו, כי לגב או"ב בינו כ"שה" משום מקצת שה, ויתכן שרב חסדא הסתפק בזה, ולכן נקט ש"פטור" ולא "מוותר" לגמרי. וראה עוד בסוף הסוגיא.

33. **בראש יוסף תמה** מכאן על שיטת הרמב"ן [בהערה 52] שרבנן הסתפקו אם חוששין לזרע האב רק כשאר דינים שהנידון בהם אם נלמדו מאותו ואת בנו [שבו התמעט החשש מקרא], ואם כן אי אפשר להוכיח מרבנן דחנניה שהם חולקין בדיון זה בכל מקום.

אולם יתכן שהרמב"ן נקט כן רק למסקנא שבין רבי אליעזר ובין רבנן הסתפקו, ואם כן

מקום, הכוי חייב בכסוי. לפי שיש בו גם מקצת חיה מצד אמו⁽³⁵⁾ וכשנאמר "צבי" לגבי כ יסוי הדם משמעותו אפילו אינו אלא מקצת צבי גם כן הוא בכלל מצות כסוי הוא⁽³⁶⁾.

אלא תאמר שאיסור הכיסוי ביו"ט הוא בצבי

מקום, הכוי חייב בכסוי. לפי שיש בו גם מקצת חיה מצד אמו⁽³⁵⁾ וכשנאמר "צבי" לגבי כ יסוי הדם משמעותו אפילו אינו אלא מקצת צבי גם כן הוא בכלל מצות כסוי הוא⁽³⁶⁾.

אלא תאמר שאיסור הכיסוי ביו"ט הוא בצבי

למ"ד שכוי הוא בריה בפני עצמה ויש בה ספק, אך בודאי לא אסור, ודייק כן בלשון הרמב"ם [יו"ט ג א] שלא הזכיר "כלאים" אלא "בריה שהיא ספק חיה ספק בהמה" ולכאורה משמע שמכסים כלאים ביו"ט וסותר משנתו.

ובאהל ישועה [סי' ב] ביאר שבהל' יו"ט לא הזכיר אלא איסור שחיטת כוי שהיובו בספק, כי רק בזה יש בה חידוש שאין שמחת יו"ט מתירתה, אף שהחיוב רק מספק, אבל כלאים חיובו ודאי והאיסור מצד גזירה שאינה מהלכות יו"ט, ולכן לא הזכירו אלא בהל' שחיטה. וראה אבי עזרי [ביכורים ט ה].

על כסוי דם כלאים, ודייק הגר"ח שחולק על תוס', כי אילו היה נחשב כתערובת דם חיוב עם דם פטור היה צריך לברך על דם חיוב, ובהכרח שנקט כי בכל הדם יש צד חיוב משום החיה שבו וצד פטור משום הבהמה שבו. ומה שאינו מתחייב במתנות אלא חציין, הוא משום שאינן תלויין בשם הבהמה כולה, אלא הוא חיוב על עצם הבשר, וכיון שהוא מעורב משני מינים נוטל חציין, וראה להלן פד ב לענין חיוב כוי בכיסוי, ולהלן קלב א קלב ב לענין חיוב כוי במתנות].

36. כתב הרשב"א שדרשה זו של "צבי ואפילו מקצת צבי" נצרכת רק לפי רבנן, כי רבי אליעזר סובר שאין חוששין לזרע האב והרי הוא צבי גמור.

37. הרשב"א תמה איך הקשו מכיסוי כוי, והרי יתכן שמשנה זו כרבי יוסי שסובר שכוי דינו כבריה בפני עצמה, ודינו כספק חיה ספק בהמה. ובאמת הוא חולק בין על רבי אליעזר ובין על רבנן, ותיירץ שהגמרא משתדלת להעמיד את המשנה ככולי עלמא. והיינו משום שסבר שגם לרבי יוסי כוי הוא מין של ספק.

אך מהרי"ט אלגאזי [בכורות ו נח] הוכיח מסוגיא זו כדעת הרמב"ן [שם] שרבי יוסי סובר שכוי אין בו ספק כלל, אלא מין אחר הוא, ולא שייך לומר בו את הלשון "מפני שהוא ספק", ואף שלהלן [פד ב] מצינו שדינו כספק לענין

35. תוס' [ד"ה בין] הקשו הרי רק מחציתו צבי, ומצינו בכיצה [ח ב] שגם דם חיה המעורב עם דם בהמה אסור לכסותו, [ותירצו שהאיסור דוקא באופן שצריך לעשות שתי פעולות לצורך הכיסוי, ויתכן שאחת מהן נעשית לצורך דם בהמה, אך בכוי כל משהו מדמו מעורב בו צבי וחייב בכיסוי]. וכל הנידון רק לשיטתם [בע"א ד"ה מהו] שכוי מעורב משני מינים.

אך לשיטת רש"י והרשב"א שהנולד מסוס וחמור הוא מין חדש, מסתבר שגם כוי נחשב מין חדש, וכיון שנאמר בכיסוי "צבי ואפילו מקצת צבי" כל דמו טעון כיסוי, וכן מבואר בדברי רש"י להלן [קלב א ד"ה ומהדר]. ורק במתנות חל פטור על חציין מפני בעלות הישראל. [וקצת תימה שהרשב"א הוצרך לתירוץ תוס'].

והרמב"ם [שחיטה יד ד] כתב שאין מברכין

במאי עסקינן? אילימא בתייש הבא על הצביה וילדה כוי, הרי יקשה כי בשלמא לרבי אליעזר דפטר ממתנות יתכן שקסבר שנאמר במתנות "אם שור ואם שה", ובכוי זה "שה ואפילו מקצת שה" לא אמרינן! כי לדעתו אין בו אפילו מקצת שה. שהרי פשיטא ליה שאין חוששין לזרע האב ונמצא שכולו חיה כאמו.

אלא לרבנן, נהי דקסברי "שה" האמור לענין חיוב מתנות משמעותו ואפילו הוא רק מקצת שה גם כן חייב במתנות, מכל מקום כוי זה דין הוא שיפטר ממתנות. כי בשלמא פלגא לא יחייב ליה. כלומר, זה ודאי שחצי מהמתנות אפילו רבנן לא מחייבים לתת מהכוי שאביו תיש ואמו צביה, שהרי אפילו אם נחשוש לזרע האב ונחייב את הכוי במתנות כיון שיש בו מקצת שה, מכל מקום אין לחייב אלא את צד הבהמה שבו, ואילו צד החיה שיש בו מכח אמו פטור ממתנות. וממילא אין הבעלים נותנים אלא חצי אחד של צד הבהמה ומהחצי השני פטורים.

אבל עדיין יקשה למה רבנן מחייבים לתת לכהן את איך פלגא, והרי כיון שרבנן מסתפקים אם חוששין לזרע האב או לא לימא ליה הבעלים לכהן אייתי ראייה דחוששין לזרע האב ושקול החצי! שהרי המוציא מחבירו עליו הראיה, וכל זמן שלא הבאת ראייה לא תיטול כלום, כי שמא אין חוששין לזרע האב ונמצא שכולו חיה כאמו ופטור לגמרי מהמתנות.

ומתצינן: לעולם איסור כיסוי ביו"ט מדובר בכוי הבא מצבי הבא על התיישה, והוא כשיטת רבנן שחוששין לזרע האב. אך שאין הדבר פשוט להם. אלא, רבנן ספקי מספקא להו אם חוששין לזרע האב אי שאין חוששין, ולכן נקטו לחומרא שאין מכסין דם הכוי ביום טוב שמא אין חוששין לזרע האב, והרי כולו בהמה כאמו התיישה, ופטור מכסוי, אך מאידך אין שוחטין אותו ביום טוב, שמא חוששין לזרע האב, והרי הוא חייב בכסוי כאביו הצבי, וכיון שמספק לא יכסו את דמו לכן אין לשוחטו כדי לא לבטל מצות כסוי.

וכן ב"אותו ואת בנו" אוסרין רבנן לשחוט הכוי שנולד מתייש וצבייה, ובנה, מספק שמא חוששין לזרע האב והרי הכוי הוא בהמה כאביו.

ומדייקת הגמרא: ומדלרבנן אמרת דמספקא להו ולפיכך אוסרים בכוי לשחוט אותו ואת בנו, מכלל שלרבי אליעזר החולק על רבנן ומתיר לכתחילה לשחוט "אותו ואת בנו" בכוי, פשיטא ליה שאין חוששין לזרע האב כאמור לעיל.

וכיון שכך, מקשינן: והא דתניא: הזרוע והלחיים והקיבה שנותנים אותם לכהן רק מבהמה ולא מחיה נוהגים בכוי ובכלאים.

רבי אליעזר אומר: כלאים הבא מן העז ומן הרחל ששניהם מין בהמה חייב במתנות של זרוע ולחיים וקיבה לכהן, אבל בכוי פטור מן המתנות.

אמר רב פפא: הלכך, מה ששנינו לענין כסוי הרב, שאין שוחטין כוי ביום טוב, לפי שחיוב הכיסוי בו אינו אלא מספק, ומתנות, שנחלקו בהן רבנן ורבי אליעזר, לא משכחת לה, אלא — בצבי הבא על התיישה.

והיינו, שהמשנה בביצה לגבי כיסוי הדם היא כדעת רבנן, ולפיכך קבעה שאין שוחטין כוי ביום טוב שמא חוששין לזרע האב, והרי הוא חייב בכסוי משום שיש בו מקצת צבי מצד האב. ואין מכסין אותו שמא אין חוששין, והרי הוא כולו בהמה כאמו. [אבל לרבי אליעזר מותר לשוחטו ביום טוב. שהרי הוא פטור בודאי מכסוי. שאפילו אם נחשוש לזרע האב הרי אין בו אלא מקצת צבי ורבי אליעזר סבר "צבי ולא מקצת צבי"].

ומה ששנינו שנחלקו לענין מתנות, היינו משום דבין לרבנן ובין לרבי אליעזר מספקא להו אי חוששין לזרע האב או לא, וקא מיפילגי ב"שה ואפילו מקצת שה". לרבנן חייב ליתן חצי מתנות, כי אפילו אם נחשוש לזרע האב, שהוא צבי, הפטור ממתנות, מכל מקום הוא חייב בחצי, מצד האם התיישה. שהרי רבנן סברי "שה ואפילו מקצת שה". אבל יותר מחצי אינו חייב שמא חוששין לזרע האב ויש בו חצי הפטור ממתנות. ולרבי אליעזר פטור לגמרי ממתנות שמא חוששין לזרע האב, וכיון שיש בו חלק מהאב הפטור ממתנות הרי הוא פטור לגמרי, כי "שה" אמר רחמנא ולא מקצת שה. והואיל והדבר בספק, אין לחייבו במתנות, שהמוציא מחבירו עליו הראיה⁽³⁸⁾.

אלא אם תעמיד שנחלקו בצבי הבא על התיישה וילדה כוי, שוב יקשה, כי בשלמא לרבנן אין להקשות למה אמרו שחייבים לתת כל המתנות, והרי יש להסתפק שמא חוששין לזרע האב ונמצא שיש בכוי חצי חיה מצד האב הצבי שהוא פטור ממתנות, ואם כן לא יהיו חייבים לתת אלא חצי בלבד עד שיביא הכהן ראייה שאין חוששין לזרע האב וממילא החיוב גם על החצי השני כיון שכולו בהמה, זו אינה קושיא, לפי שיש לפרש שאמנם מואי "חייב" שאמרו רבנן — בחצי מתנות בלבד הוא חייב, ולא בכולם.

אלא לרבי אליעזר לחייב בכולהו מתנות שהרי פשיטא ליה שאין חוששין לזרע האב ונמצא שהכוי הזה כולו תייש כאמו וחייב במתנות?

ומתריצין: לעולם נחלקו בצבי הבא על התיישה וילדה כוי, ורבי אליעזר נמי ספוקי מספקא ליה אי חוששין לזרע האב או לא וכדלהלן.

ותמהינן: וכיון דלרבנן מספקא להו וגם לרבי אליעזר מספקא ליה, אם כן במאי פליגי "באותו ואת בנו" ובמתנות!?

א-9 ומתריצין: נחלקו בדרשת "שה ואפילו מקצת שה", דרבנן סברי "שה" האמור ב"אותו ואת בנו" ובמתנות, משמעותו ואפילו מקצת שה! ורבי אליעזר סבר: "שה" ולא מקצת "שה", וכדלהלן:

38. ולא בשם הבהמה, וכיון שהבשר מעורב משני המינים חציו פטור.

38. הבאנו לעיל בשם הגר"ח שחיוב מתנות חל רק על חציין, משום שהוא תלוי בגוף הבשר,